

Sociala företag på vems villkor?

Politikerna vill gärna att det sociala företagandet ska växa. Och många är de, som ska främja sektorn. Men vi som är inne i den, vi har samma usla villkor som alltid.

Text: Fredrik Bergman | [Prenumerera](#) | Debatt i [SocialPolitik nr 1 2016](#)

Hårt på jobbet. Två duktiga praktikanter behöver anställas, de orkar inte med sin ansträngda ekonomi, att leva på socialen – ingen semester och ingen bil. Men har vi råd att anställa fler just nu?

Jobbet är verkligen galet; en evig jakt på avtal, pengar och projekt, mycket övertid, låga löner. Alltid akuta situationer. Jag arbetar på ett arbetsintegrerande socialt företag. Denna typ av företag är just nu väldigt påhejad av politiker och myndigheter, av EU, Ylva Johansson och andra.

De arbetsintegrerande företagen har inte vinst som syfte, utan målet att få människor långt från vanliga jobb i deltagande och deläggande. Vi äger vårt företag tillsammans, vi som arbetar här. Och vi lever på marknaden, säljer varor och tjänster.

Sverige ligger på efterkälken när det gäller sociala företag. Här finns bara omkring 300 arbetsintegrerande sociala företag. I andra europeiska länder, där det offentliga inte haft samma tunga dominans, är denna sektor betydligt större. Enligt EU-kommissionens rapport Enterprise and industry från 2014 sysselsätter den sociala ekonomin drygt 11 miljoner människor i Europa.

I Tyskland finns livsmedelskedjan Cap Markt, där mer än 1200 människor med funktionsvariationer arbetar. I Belgien den stora loppiskedjan Kringwinkel, i norra Italien drivs nästan

varenda återvinningscentral av ett socialt kooperativ.

På konferenser om socialt företagande möter jag kollegor som alla jobbar hårt och mycket för ett blygsamt lönekuvert. De tror på det de gör. Men jordmånen är klen. Många sociala företag har lagts ned sista åren till följd av dålig lönsamhet, trots kommunala policys om att främja den sociala ekonomin. I verkligheten hamnar de sociala företagen ofta i öppen konkurrens med kommunala arbetsmarknadsenheter när dessa driver näringsverksamheter i trots mot både kommunallag och konkurrenslag. Sverige är fullt av kommunala loppisar och kommunala fik.

Politikerna har länge hoppats att vårt land skulle få fler sociala företag, att sektorn skulle ta fart här som i andra länder. Men så har det inte blivit.

Vad som istället hänt, är att vi fått en massa tjänstemän som arbetar med att främja sociala företag, på kommunala socialkontor och näringslivskontor, på statliga verk och på Coompanion. Vi har också fått ett antal forskare som studerar oss – från olika fakulteter. De sociala företagen behöver beforskas, säger man.

I forskningsrapporterna brukar det komma fram att dessa företag gör ett väldigt angeläget arbete, men att de ofta knäar under stress och ryckighet till följd av dålig ekonomi och brist på avtal. Alla dessa främjare och forskare som studerar vårt utsatta läge, kommer till oss med bra löner och trevliga tjänstebilar. Mejlboxen håller de stängd under både jul och sommar.

Tänk om vi istället fick rimliga avtal och en egen klassning, som i andra länder, då hade man inte behövt studera vår fattigdom, inte behövt skriva promemorior under tio år om hur angelägna vi är och hur utsatta vi är. Tänk om vi hade det som i Spanien, Italien, Belgien eller England.

I mjugg har vi som jobbar i verksamheten börjat se de många främjarna som en egen samhällsgrupp. Jag beskrev nyligen detta för en kompis som är filmare och fick till svar att det är

samma sak på filmområdet, fler och fler tjänstemän arbetar med att främja filmproduktion, medan själva filmstödet är minskande. Och inom konsten, allt färre konstinköp och stipendier, men allt fler offentligtanställda som främjar konst.

Alltfler skrytiga konsthallar med gott om personal, men ont om pengar för utställningar – och ont om pengar till konstnärerna. Ibland känns det snopet att ens besöka dem. De svenska bönderna fattar också vad jag talar om.

En svårighet är att vi som kämpar ute i verkligheten aldrig har råd att stöta oss med främjarna. Vi måste snällt fylla i enkäterna, ställa upp på alla intervjuer om de svåra villkoren.

I höst vankas det europeisk konferens för sociala företag. Så vad ska vi åka ut och säga om läget i vårt land? Jättesvårt att driva sociala företag i Sverige. Jättebra att främja sociala företag i Sverige.